

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський промислово-економічний коледж
Київського національного університету технологій та дизайну

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з НР

_____ Л. РОСЛАВЕЦЬ

_____ 2018 р.

Методичне забезпечення самостійної роботи з
дисципліни Нарисна геометрія та інженерна графіка для
студентів II курс спеціальності 151 «Автоматизація та
комп'ютерно-інтегровані технології»

Уклав

А. САВЧУК

Розглянуто на засіданні
циклової комісії спеціальних механічних
та загально-технічних дисциплін

Протокол № 1 від 31 08 2018 року

Голова циклової комісії

Т. СЕМЕРНЯ

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

АксонOMETричне проєціювання – спосіб отримання проєкції предмету шляхом його проєціювання на аксонOMETричні площини проєкцій.

Вид – зображення оберненої до спостерігача видимої частини поверхні предмету.

- *основні види* – такі, що отримані при проєціювання предмету на шість основних площин проєкцій;

- *додаткові види* – такі, що отримані проєціювання на довільну площину, не паралельну основним площинам проєкцій;

- *місцевий вид* – зображення окремої, обмеженої частини поверхні деталі.

Виносний елемент – додаткове зображення частини предмету, яке виконано у більшому у порівнянні з основним зображенням масштабі.

Деталювання - процес виконання робочих креслеників деталей за складальним креслеником.

Конструкторські документи – графічні та текстові документи, які визначають склад і будову виробу, містять необхідні дані для його розробки, виготовлення, контролю, прийомки, експлуатації та ремонту. ДСТУ ISO 128- 0:2005 визначає такі види К. документів:

- *кресленик деталі* – документ, який містить зображення деталі і інші дані, потрібні для її виготовлення та контролю;

- *складальний кресленик* – документ, який містить зображення складальної одиниці і інші дані, потрібні для її збирання (виготовлення) та контролю;

- *кресленик загального виду* – документ, який визначає конструкцію виробу, взаємодію його складових частин і пояснює принцип роботи;

- *габаритний кресленик* – документ, який містить контурне зображення виробу з габаритами, установочними та приєднувальними розмірами;

- *монтажний кресленик* - документ, який містить контурне зображення виробу, а також дані, які потрібні для його монтажу на місці застосування;

- *схема* – документ, на якому у вигляді умовних позначень або зображень показані складові частини виробу і зв'язок між ними;

- *специфікація* – документ, який визначає склад складальної одиниці, комплексу або комплекту;

- *пояснювальна записка* – документ, який містить опис пристрою та принципу дії виробу, а також обґрунтування прийнятих при його розробці технічних та техніко-економічних рішень;

- *технічні умови* – документ, який містить вимоги до виробу, його виготовлення, контролю, прийомці, які не доцільно вказувати у інших К. документах.

Лінії кресленика визначає ДСТУ ISO 128-23:2005. Згідно з цим стандартом використовуються лінії трьох типів:

- суцільні;

- штрихові;

- штрих-пунктирні.

Масштаб – відношення лінійних розмірів зображеного на кресленку предмету до його дійсних розмірів. ДСТУ ISO 5455:2005 встановлює наступні масштаби:

- натуральна величина – 1:1;
- масштаби зменшення – 1:2; 1:2,5; 1:4; 1:5; .....1:200; .....1:800; 1:1000.
- масштаби збільшення – 2:1; 2,5:1; 4:1; .....20:1; .....50:1; 100:1.

Переріз – зображення, яке отримано при уявному перерізанні предмету одної чи декількома сікучими площинами. *Переріз* – це плоска фігура, яка зображає тільки те, що знаходиться у самій сікучій площині.

Розріз – зображення предмету, який уявно розрізаний однією чи декількома площинами. На розрізі зображають те, що лежить у сікучій площині і за нею. Розрізняють:

- *прості розрізи*, які виконують за допомогою однієї сікучої площини (горизонтальні, вертикальні, нахилені);
- *складні розрізи*, які виконуються двома або більшим числом сікучих площин (ступінчасті та ламані);
- *місцеві розрізи* - зображення, які виявляють внутрішню будову деталі лише у окремому, обмеженому місці.

Спряження – плавний перехід однієї лінії у іншу, який виконаний за допомогою проміжної лінії.

Формат – розмір аркушу паперу, на якому виконуються кресленики та інші конструкторські документи. ДСТУ ISO 5457:2006 встановлює розміри форматів, зручні для зберігання креслеників і користування ними. Використовують 5 основних форматів:

- A0 841 x 1189 мм;
- A1 594 x 841 мм;
- A2 420 x 594 мм;
- A3 297 x 420 мм;
- A4 210 x 297 мм.

Шорсткість поверхні – сукупність нерівностей з відносно малим кроком на базовій довжині.

Шрифти креслярські – особливі конструкції букв та цифр, які використовуються для виконання написів на креслениках та у специфікаціях. ДСТУ ISO 3098-0:2006 встановлює використання шрифтів типу А та Б. Розмір шрифту визначається висотою прописних (головних) букв у міліметрах.

Штрихування у розрізах і перерізах – виконують суцільною тонкою лінією, під кутом 45° до рамки кресленика.

Самостійне заняття № 1

Тема: Правила нанесення ліній креслення. Вправи.

Мета: набуття навичок накреслення ліній в залежності від їх призначення.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1. Класифікація та призначення ліній креслення.

Література:

1. 1. Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
2. Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Лінії креслення.

При виконанні креслень застосовують лінії певної форми і товщини. Параметри ліній креслень встановлює ДСТУ ISO 128 – 24:2005 (ГОСТ 2.303-68).

Типи ліній креслення та їх призначення

Назва лінії	Зображення лінії	Товщина (відносно товщини основної лінії)	Основне призначення
1 Суцільна товста основна		$s = (0,5 \dots 1,4)$ мм	Лінії видимого контуру; видимі лінії переходу; лінії контуру перерізу (винесеного і такого, що входить до складу розрізу).
2 Суцільна тонка		від до	Лінії контуру накладеного перерізу; розмірні й виносні лінії; лінії штрихування; лінії-виноски та їх полички; лінії для підкреслювання написів; лінії для зображення прикордонних деталей ("обстановка"); лінії обмеження виносних елементів на видах, розрізах і перерізах; уявні лінії переходу; сліди площин; лінії побудови характерних точок при спеціальних побудовах

3 Суцільна хвиляста		від до	Лінії обриву; лінії розмежування виду й розрізу.
4 Штрихова		від до	Лінії невидимого контуру; невидимі лінії переходу
5 Штрих пунктирна тонка		від до	Осьові і центрові лінії; лінії перерізів, що є осями симетрії для накладених або винесених перерізів; лінії для зображення розгортки, суміщеної з видом.
6 Штрих пунктирна потовщена		від до	Лінії, що позначають поверхні, які підлягають термообробці або на які наноситься покриття; лінії зображення елементів, розташованих перед січною площиною.
7 Розімкнута		від s до 1,5s	Лінії перерізів
8 Суцільна тонка зі зламами		від до	Довгі лінії обриву
9 Штрих пунктирна з двома точками		від до	Лінії згину на розгортках; лінії зображення частин виробу у крайніх або проміжних положеннях; лінії для зображення розгортки, суміщеної з видом

Практичне завдання:

1. Ознайомитись з класифікацією ліній креслення, з правилами нанесення ліній кресленика, законспектувати основні положення.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні типи ліній, що використовуються на креслениках.
2. У яких границях обирають товщину s суцільної товстої лінії? Від чого залежить її товщина?
3. Яким типом ліній виконують центрові лінії і лінії симетрії?
4. Який тип ліній використовують для обмеження зображення виробу?

Самостійне заняття № 2

Тема: Завдання № 1. Лінії креслення

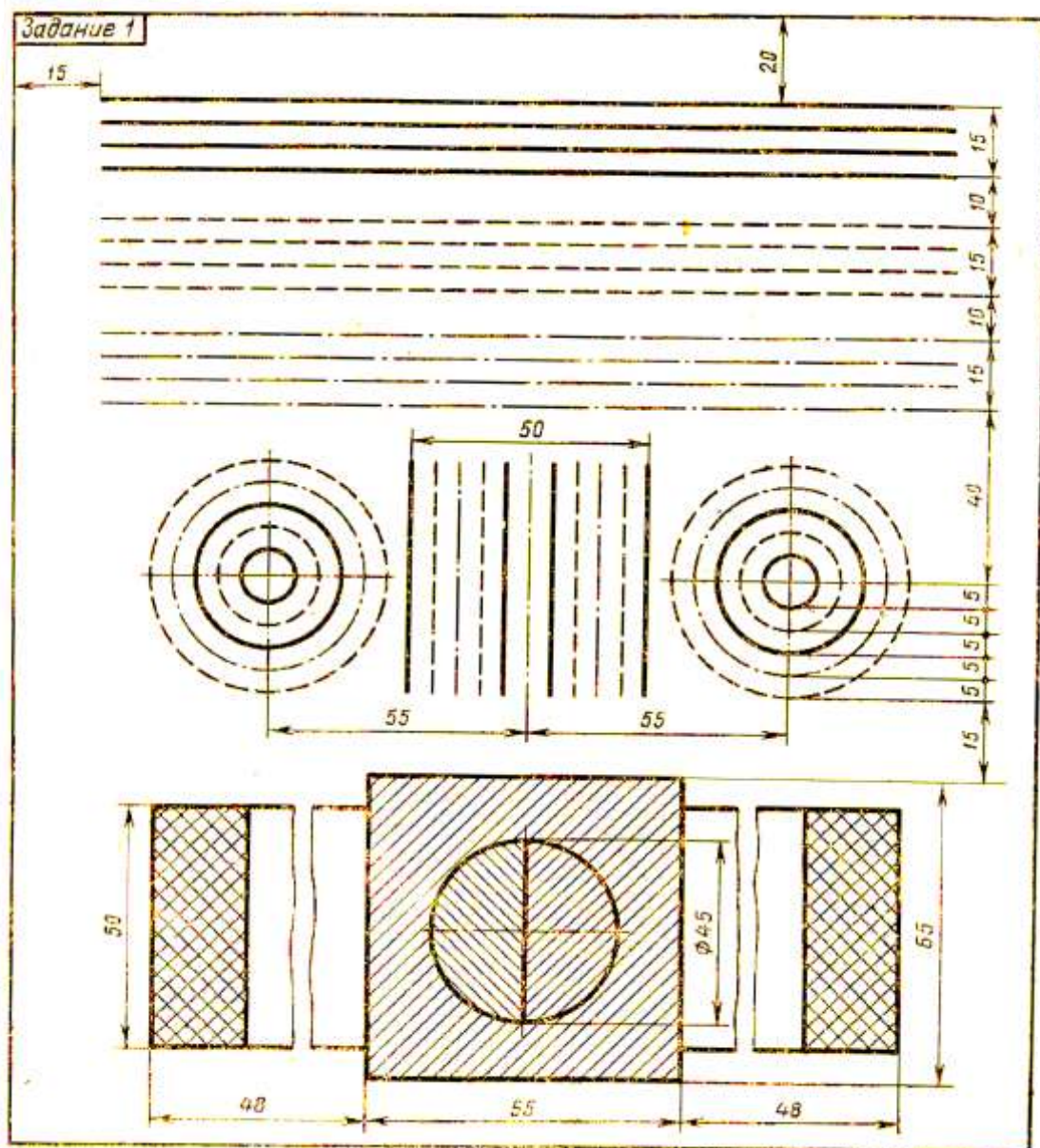
Мета: виконання індивідуальної графічної роботи № 1

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1. Накреслення основних ліній кресленика.

Література:

1. Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
2. Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання:

1. На аркуші формату А4 накреслити внутрішню рамку згідно з положень: 20 мм від зовнішнього лівого краю аркуша; по 5 мм від інших зовнішніх країв.
2. Дотримуючись розмірів, що вказані на завданні 1, накреслити вказані лінії креслення, задавшись товщиною основної суцільної лінії $s=1$ мм.
3. Розміри деталі не наносити.

Питання для самоконтролю:

1. На якій відстані від кромки аркушу проводиться рамка кресленника?
2. Назвіть основні типи ліній, які застосовуються у інженерній графіці.
3. У яких межах обирають товщину s суцільної товстої основної лінії?
4. Для чого слугує суцільна тонка лінія на кресленнику?
5. Що називається форматом кресленника?

Самостійне заняття № 3

Тема: Виконання написів на кресленниках. Вправи.

Мета: ознайомлення з конструкцією букв, співвідношеннями між розміром шрифту і іншими параметрами букв і цифр.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1. Шрифт креслярський типу Б.

Література:

1. Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
2. Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання:

1. Виконання тренувальних вправ по засвоєнню конструкції і співвідношення між заданою висотою шрифту букв $h=10$ мм і іншими параметрами.

Питання для самоконтролю:

1. Що є основним параметром шрифту: висота чи ширина прописних букв?
2. Який розмір стрічних букв, якщо розмір прописних – 7 мм?
3. Яка товщина лінії обвідки букв, якщо виконується напис шрифтом №10?

Самостійне заняття № 4

Тема: Завдання № 2. Шрифти креслярські.

Мета: набуття навиків виконання написів на кресленнях згідно з ГОСТ 2.304-81; виконання індивідуальної графічної роботи №2.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1. Шрифт креслярський типу Б.

Література:

1. 1. Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
2. Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання:

1. На аркуші формату А4 накреслити букви шрифтом типу Б, №10
2. Розташування букв на аркуші згідно з планом:

Питання для самоконтролю:

1. Які розміри шрифтів використовуються у інженерній графіці для виконання написів?
2. За яким принципом обирається розмір шрифту?
3. Чому дорівнює товщина ліній обведення букв?

Самостійне заняття № 4

Тема: Нанесення розмірів сфери, квадрату, конусів, ухилів

Мета: набуття навичок нанесення розмірів сфери, квадрату, конусів, ухилів

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Правила нанесення розмірів.

Література:

1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986

2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання:

1 Ознайомитись з правилами нанесення розмірів на креслениках деталей та їх елементів.

Питання для самоконтролю:

1 Як позначити наявність циліндричної поверхні на виробі?

2 Як позначається поверхня, що обмежена площинами і має форму прямокутника?

3 Який розмір шрифтів використовується для виконання написів та розмірів?

Самостійне заняття № 5

Тема: Спряження.

Мета: набуття практичних навиків виконання спряжень контурів технічних деталей.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Правила виконання спряжень

Література:

1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986

2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: виконати спряження двох прямих ліній, які розташовані наступним чином:

- утворюють прямий кут – радіус спряження 20мм;

- утворюють кут 45° – радіус спряження 30мм;

- утворюють тупий кут і радіус спряження складає 15мм.

Питання для самоконтролю:

- 1 Як визначити положення центру спряження?
- 2 Що собою являють точки спряження?
- 3 Які бувають види спряження між двома колами?
- 4 Як визначити радіус допоміжного кола при внутрішньому спряженні?

Самостійне заняття № 6

Тема: Спряження. Завдання № 3

Мета: набуття практичних навиків виконання спряжень контурів технічних деталей.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Правила виконання спряжень
- 2 Виконання завдання № 3

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: на аркуші формату А4 накреслити контури заданої технічної деталі згідно з інструкцією до виконання графічної роботи №3, за своїм варіантом. Нанести розміри та заповнити основний напис.

Самостійне заняття № 8

Тема: Вправи: проєкції точки на дві площини проєкцій

Мета: ознайомити з принцип побудови комплексного кресленика точки

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Проеціювання точки на дві площини проєкції.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичні завдання:

Побудувати точки D (-25, -15, -20), F (-20, 0,-15), E (-15, 0, 0) за їх координатам на 2 площини проекцій.

Самостійне заняття № 9

Тема: Вправи. Проекції точки на три площини проекцій.

Мета: ознайомити з принцип побудови комплексного та просторового креслеників заданих точок

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Проеціювання точки на три площини проекцій.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: побудувати комплексний кресленик точки за її координатами: A (20; 10; 0); B (0; 15; 32); C (10; 30; 15).

Питання для самоконтролю:

- 1 Який кресленик називається комплексним?
- 2 За яким принципом знаходять положення профільної проекції точки?
- 3 Як розташована постійна пряма кресленика?
- 4 Яка координата визначає відстань точки від горизонтальної площини проекції?
- 5 Яка координата дорівнює нулю, якщо точка належить осі У?

Самостійне заняття № 10

Тема: Комплексний та просторовий кресленик точки. Завдання № 4

Мета: набуття практичних навиків побудови просторового та комплексного кресленика точок за їх координатами

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Комплексний та просторовий кресленик точки

Література:

1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986

2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання:

Відповідно до варіанту завдання побудувати комплексний та просторовий кресленики заданих точок. Координати обрати з таблиці 1. Формат А3

Самостійне заняття № 11

Тема: Зображення площини на комплексному кресленнику

Мета: набуття практичних навиків побудови комплексного кресленика площин

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Зображення площини на комплексному кресленнику

Література:

1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986

2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: побудувати комплексний кресленик площини, яка перпендикулярна до горизонтальної площини проекції

Питання для самоконтролю:

1 Як задати положення площини у просторі?

2 Як називається площа, що розташована паралельно до профільної площини

проекції ?

3 Як зображується площа загального положення?

Самостійне заняття № 12

Тема: Способи перетворення площин проекцій.

Мета: ознайомити з способами перетворення площин проекції для визначення дійсних розмірів прямих, фігур.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Суть способу переміни площин проекцій.

Література:

1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986

2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: законспектувати теоретичні відомості та вивчити їх.

Питання для самоконтролю:

1 Який практичний зміст методу переміни площин проекцій?

2 Суть побудови методу переміни площин проекцій

Самостійне заняття № 13

Тема: Аксонометричні та діаметричні проекції геометричних фігур

Мета: ознайомити з розташуванням кіл в різних типах аксонометричних проекцій

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Зображення кіл в прямокутній ізометрії і діаметрії

Практичне завдання: накреслити кола заданого діаметру в різних видах аксонометричних проекцій.

Питання для самоконтролю:

- 1 Яке взаємне розташування ізометричних осей?
- 2 У чому різниця між ізометричною прямокутною ізометрією та прямокутною діаметрією?
- 3 Який коефіцієнт скривлення приймають для ізометричного проєціювання?

Самостійне заняття № 14

Тема: Проекції призми, піраміди

Мета: набуття навиків виконання комплексних креслеників простих геометричних тіл, їх ізометричних проєкцій з нанесення точок, що належать поверхні тіл.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Комплексний кресленик заданого геометричного тіла.
- 2 Побудова проєкцій точок, що лежать на поверхні заданого геометричного тіла.

Практичне завдання: виконати комплексний кресленик та ізометричне зображення заданих прямої п'ятигранної призми та тригранної піраміди довільних розмірів. Нанести розміри та вказати положення заданих точок на поверхні тіл.

Питання для самоконтролю:

- 1 Як утворюється геометричне тіло призма? Основні елементи призми.
- 2 Дати визначення піраміди. Основні елементи піраміди.
- 3 Як визначити проєкції точок, що належать поверхні піраміди?

Самостійне заняття № 15

Тема: Комплексний кресленик та ізометрична проєкція призми, піраміди.

Мета: набуття навиків виконання комплексних креслеників простих геометричних тіл, їх ізометричних проєкцій з нанесення точок, що належать поверхні тіл.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Комплексний кресленик заданої прямої піраміди та призми.
- 2 Побудова проєкцій точок, що лежать на поверхні заданого геометричного тіла.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: проаналізувати наведені приклади побудови комплексного кресленика призми та піраміди, виконати у робочому зошиті аналогічні побудови геометричних тіл за довільними розмірами.

Питання для самоконтролю:

- 1 Яке геометричне тіло називається призмою? Які фігури утворюють бокові грані призми?
- 2 Яке геометричне тіло називається пірамідою? Які фігури утворюють бокові грані прямої піраміди?
- 3 За допомогою якої прямої будують знаходять положення точки у ізометричних осях?

Самостійне заняття № 16

Тема: Проекції циліндра, конуса

Мета: набуття навиків виконання комплексних креслеників простих геометричних тіл, їх ізометричних проєкцій з нанесення точок, що належать поверхні тіл.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Комплексний кресленик заданого геометричного тіла.
- 2 Побудова проєкцій точок, що лежать на поверхні заданого геометричного тіла.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: виконати комплексний кресленик та ізометричне зображення прямого циліндру та конуса діаметром 40 мм. Нанести розміри та вказати положення заданих точок на поверхні тіл.

Питання для самоконтролю:

- 1 Як визначити проєкції точок, що належать поверхні конуса?
- 2 Дати визначення конуса. Назвіть основні елементи конуса.
- 3 Як побудувати циліндр у прямокутній ізометрії?

Самостійне заняття № 17

Тема: Комплексний кресленик та ізометрична проєкція циліндра, конуса.

Мета: набуття навиків виконання комплексних креслеників простих геометричних тіл, їх ізометричних проєкцій з нанесення точок, що належать поверхні тіл.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Комплексний кресленик заданої прямого циліндра та конуса.
- 2 Побудова проєкцій точок, що лежать на поверхні заданого геометричного тіла.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання:

1 Виконати комплексний кресленик прямого конуса та циліндра, відповідно до варіанту. Знайти профільні проєкції точок a і b , що належать поверхні вказаних тіл.

2 На вільному місті креслення виконати ізометричне зображення геометричного тіла з позначенням точок A і B . Креслення виконати а аркуші формату А3, або на двох аркушах формату А4.

3 Заповнити основний напис.

Питання для самоконтролю:

- 1 Яке геометричне тіло називається циліндром? Які ознаки прямого циліндру?
- 2 Яке геометричне тіло називається конусом? Які ознаки прямого конуса?
- 3 Як визначити третю проєкцію точки на поверху конуса за заданою фронтальною проєкцією?

Самостійне заняття № 18

Тема: Проекційне креслення моделі

Мета: набуття навиків виконання комплексних креслеників моделей за їх наочним зображенням

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Послідовність виконання комплексного кресленика моделі за його наочним зображенням

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: накреслити комплексний кресленик заданої моделі; нанести розміри; Обрати масштаб креслення 1:1.

Питання для самоконтролю:

- 1 У якій послідовності виконується комплексний кресленик моделі за її заданим аксонометричним зображенням?
- 2 Яку площину проєкцій приймають за головну, при побудові комплексного кресленика?
- 3 Яке положення у просторі займає фронтальна площина проєкцій?
- 4 Як розташовується третя площина проєкцій по відношенню до площин Π_1 і Π_2 ?
- 5 Як називається лінія, що з'єднує горизонтальну і фронтальну проєкції точки?

Самостійне заняття № 20

Тема: Переріз багатогранника площиною

Мета: набуття навиків побудови комплексного кресленика геометричного граного тіла, перерізаного проєційною площиною; застосування способів перетворення проєкцій для визначення дійсного розміру фігури перерізу.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Переріз геометричного граного тіла сікучою площиною . Способи перетворення проєкцій.
- 2 Аксонометрична проєкція граного тіла за його комплексним креслеником

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: Накреслити комплексний кресленик п'ятигранної чи шестигранної призми (залежно від варіанта) та визначити дійсний розмір фігури в перерізі. Побудувати ізометричну проекцію зрізаної призми. Роботу виконати на аркуші формату А4 (А3).

Питання для самоконтролю:

- 1 Яке геометричне тіло називається призмою?
- 2 Від чого залежить форма фігури перерізу багатогранника?
- 3 Як визначити дійсний розмір фігури перерізу?

Самостійне заняття № 22

Тема: Побудова третьої проекції моделі за двома заданим.

Мета: набуття навичок виконання комплексного креслення геометричних тіл за двома заданими проекціями; побудова ізометричної проекції геометричного тіла за його комплексним креслеником

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Послідовність побудови третьої проекції моделі за двома заданим.
- 2 Побудова ізометричного зображення моделі за її комплексним креслеником.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: за завданням з інструкції до виконання графічної роботи на аркуші формату А4 виконати комплексний кресленик моделі за двома заданими проекціями. Нанести необхідні розміри. Накреслити ізометричне зображення заданої моделі. Заповнити основний напис.

Питання для самоконтролю:

- 1 Як утворюється моделі?
- 2 За допомогою якого методу можна побудувати третю проекцію моделі, як що відомі горизонтальна і фронтальна проекції?

- 3 Як визначити проекції точок, що належать поверхні моделі?
- 4 Як слід розташувати аксонометричні осі?
- 5 Як побудувати циліндр у прямокутній ізометрії?

Самостійне заняття № 23

Тема: Система розташувань зображень на машинобудівних кресленнях

Мета: набуття навичок розташування зображень відповідно до стандарту

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Основні, допоміжні та місцеві види

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: побудувати основні види обраної деталі

Питання для самоконтролю:

- 1 Яке взаємне розташування основних видів?
- 2 Який вид є головним?
- 3 У яких випадках необхідно позначати основні види?
- 4 Як отримати додаткові види? У яких випадках додаткові види не потребують позначення?
- 5 Чим обмежується місцевий вид?

Самостійне заняття № 24

Тема: Прості розрізи моделей

Мета: набуття навичок виконання простих розрізів

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Прості розрізи

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: виконання вправ на побудову простих розрізів

Питання для самоконтролю:

- 1 Які розрізи називають простими?
- 2 У якому випадку необхідно позначати прості розрізи? Яка система позначення простих розрізів?

Самостійне заняття № 25

Тема: Розрізи прості

Мета: систематизація навичок виконання простих розрізів

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Побудова трьох видів моделі за її наочним зображенням.
- 2 Виконання простого розрізу для повного розуміння внутрішньої будови моделі.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: накреслити три види заданої моделі згідно з завданням із інструкції до виконання графічної роботи № 11. Проаналізувати отримані види і виконати потрібний простий розріз, розмістивши його на місті відповідного виду. Нанести розміри. Заповнити основний напис.

Питання для самоконтролю:

- 1 Як називається розріз, якщо його зображення розташовано на місті виду зліва?
- 2 Назвіть місце розташування виду зверху по відношенню до головного виду.
- 3 Які типи зображень виконують у інженерній графіці?

Самостійне заняття № 26

Тема: Розрізи складні

Мета: систематизація практичних навичок виконання складних розрізів

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Правила виконання складних розрізів. Розташування і позначення складних розрізів

Література:

1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986

2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Питання для самоконтролю:

1 Який розріз називається складним? Чи має значення кількість сікучих площин?

2 Як називається розріз, утворений сікучими площинами, що паралельні одна другій?

3 Який принцип позначення складних розрізів?

Самостійне заняття № 27

Тема: Креслення валу

Мета: набуття практичних навичок виконання креслеників деталей.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Основні вимоги щодо змісту та послідовності виконання креслеників деталей.

Література:

1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986

2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: накреслити головний вид валу, прийнявши напрям погляду за стрілкою А. Виконати три перерізи. Проставити розміри. Роботу виконати на форматі А3.

Питання для самоконтролю:

- 1 Що доцільно виконувати для валів – розрізи чи перерізи?
- 2 Скільки і які види креслять для зображення валів?
- 3 Який масштаб використовують при виконанні робочих креслеників?

Самостійне заняття № 28

Тема: Загальні вимоги до ескізів деталей

Мета: набуття практичних навичок виконання креслеників деталей.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Основні вимоги щодо змісту та послідовності виконання креслеників деталей.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: накреслити головний вид обраної деталі у довільному масштабі на будь-якому папері, від руки. Нанести необхідні розміри.

Питання для самоконтролю:

- 1 Що доцільно виконувати для валів – розрізи чи перерізи?
- 2 Скільки і які види креслять для зображення валів?
- 3 Який масштаб використовують при виконанні робочих креслеників?

Самостійне заняття № 29

Тема: Складальні кресленики. Призначення специфікації

Мета: ознайомити з правилами складання специфікації для складального кресленика.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Поняття специфікацію.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: ознайомитись з розмірами та змістом специфікації

Питання для самоконтролю:

- 1 Яка послідовність заповнення специфікації?
- 2 Коли не заповнюють графу «Позначення» в специфікації?
- 3 Що вказують в графі «Примітка»?

Самостійне заняття № 30

Тема: Зображення і позначення на кресленнях різьбових з'єднань.
Вправи.

Мета: набуття навичок накреслення і позначення різьбових з'єднань.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Класифікація, призначення зображення та позначення на креслениках різьби.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: ознайомитися з матеріалом, вивчити умовні позначення різьби, накреслити позначення у конспект.

Питання для самоконтролю:

- 1 Назвіть типи різьб за призначенням.
- 2 Як зображується внутрішня метрична різьба? Де розташоване накреслення зовнішньої метричної різьби?
- 3 Як позначається на кресленнях трапецеїдальна різьба?

Самостійне заняття № 31

Тема: З'єднання болтом.

Мета: набуття навичок розрахунків геометричних параметрів та накреслення і позначення з'єднання болтом.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Розрахункові залежності між діаметром зовнішньої різьби та іншими геометричними параметрами.

Література:

1. Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
2. Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: відповідно з варіантом завдання розрахувати розміри болтового з'єднання; накреслити три види болтового з'єднання на аркуші формату А3; скласти та накреслити та заповнити специфікацію для виконаного болтового з'єднання.

Питання для самоконтролю:

- 1 Який розмір різьбового з'єднання є стандартним?
- 2 Які спрощення використовують при накресленні болтового з'єднання?
- 3 Які деталі відносяться до розряду стандартних?

Самостійне заняття № 32

Тема: Читання електричних схем з спеціальності. Вправи.

Мета: ознайомити з правилами читання електричних схем.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Види електричних схем. Правила їх читання.

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: заповнити перелік елементів у відповідності з варіантом завдання

Питання для самоконтролю:

- 1 Який кресленик називають схемою?
- 2 Назвіть основні вимоги щодо виконання електричних схем.
- 3 У якій послідовності заповнюють перелік елементів принципової електричної схеми?

Самостійне заняття № 33

Тема: Основні конструктивні елементи будівельних споруд

Мета: ознайомити з умовними позначеннями елементів споруд на будівельних кресленнях

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Позначення елементів споруд на будівельних кресленнях

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: ознайомитись з особливостями умовних позначень на будівельних кресленнях

Питання для самоконтролю:

- 1 Як показують віконні пройоми на будівельних кресленнях?
- 2 Як проставляють розміри на будівельних кресленнях?

Самостійне заняття № 34

Тема: Графічна робота №17 Кресленик плану поверху

Мета: ознайомити з особливостями креслення планів будівель

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Плани будівель
- 2 Вертикальні розрізи будівель

Література:

- 1 Хаскин А.М. «Черчение».-М., 5-е стер.-К.: Вища шк. Главное из-во, 1986
- 2 Боголюбов С.К. Черчение. –М.: Машиностроение, 1989

Практичне завдання: ознайомитись з особливостями виконання планів будівель. Накреслити графічну роботу № 17

Питання для самоконтролю:

- 1 Які особливості проставлення розмірів на планах будівель?
- 2 Як позначається положення вертикальних та горизонтальних осей колон?